

A Zlati Bazanttól a Dévényi várig

Betekintést nyertünk a szlovákiai magyarság történelmébe –
A SZERZŐ FELVÉTELEI

Vasárnap délután érkeztem Pozsonyba, az idei egyhetes MIDAS tanulmányútra. Az előzetesen megkapott térképpel a kezemből a szálloda megkeresésébe, ami (rettenetes tájékozódó készségemet figyelembe véve) egyáltalán nem tűnt könnyű feladatnak. Persze ha nem fogtam volna fordítva a térképet, pofon egyszerű lett volna, de mindig kell egy kis izgalom egy új kaland kezdetekor... A szállodába érkezve már várt rám az üzenet vendéglátóimtól az Új Szó munkatársaitól:

találkozunk 19 órakor a szálloda előtt. Így már rövid pihenő után megismerkedhettem a tanulmányúton részt vevő társaimmal, és az Új Szó főszerkesztő-helyettesével, Czajlik Katalinnal és a főszerkesztővel, Molnár Norberttel. Természetesen elmaradhatatlan volt az első szlovák sör elfogyasztása, mert milyen is lett volna az első este a jellegzetes Zlati Bazant nélkül.

Másnap vendéglátóinknál kezdtük a napot és hogy kik is ők, arról most egy kicsit bővebben. A szlovákiai *Új Szó* országos magyar nyelvű napilap a Petit Press Kiadó tulajdona, hetente ötször 30 ezer példányban, csütörtökön pedig a tévéműsor melléklet miatt 35 ezer példányban jelenik meg. A 24–36 oldalas napilap minden nap különféle mellékletekkel örvendezteti meg olvasóit: van egészségügyi, regionális sport, autós, utazási, nemzetközi sport, rejtély, recept, tv-műsor és kultúra melléklet. Havonta egyszer mezőgazdasági, oktatási mellékletekkel is jelentkeznek. A lapot naponta 35, a pozsonyi székhelyen dolgozó újságíró, és 12 tudósító tölti meg tartalommal. Slezák Edit a kiadó igazgatója elmondta: versenyhelyzet alakult ki a szlovák országos lapokkal. Sajnos meg kell küzdeniük minden magyar olvasóért, aki hajlamos arra, hogy inkább a szlovák nyelvű lapokból tájékozódjon. Az is kiderült, hogy a lap, főleg mióta kritikus szemmel tájékoztat, nagyon kevés kormánytámogatást kap, vagy nem is kap. Az igazgatónő ugyanakkor beszámolt arról is, hogy idén veszteséges volt a lap, mert a reklámok sem hoztak sok bevételt, de mindenképpen támogatja a lap szemléletváltását. A hatvan éve alapított lapnál a közleműltben a stáb kicserélődött, már csak négyen dolgoznak a kommunista időszakból ott ragadt kollégák közül, és ez is nagyon sokat számít a lap színvonalának és minőségének szempontjából. Molnár Norbert főszerkesztő elmondta: folyamatosan szakemberhiánnyal küzdenek. Szerinte a fiatal generáció számára nem elég vonzó az újságírás. Kiderült, hogy nemrég volt egy fiataloknak szóló oldaluk is, de sajnos érdeklődés hiányában már megszűnt.

Utána a kiadó magyar magazinjához, a *Vasárnap*hoz kukkintottunk be néhány percre. A negyvenéves színes családi hetilap főszerkesztője Cs. Liszka Györgyi szeretettel fogadott bennünket, és ellátott bennünket sok érdekes olvasnivalóval.

Ifjú Szívek – népi kultúra kicsit másképp

Következő állomásunk az Ifjú Szívek néptáncsoport

Molnár Norbert, az Új Szó főszerkesztője mesélt nekünk az országos napilapról

próbatertme volt. Belecsöppentünk egy táncpróba közepébe, de a hivatásos táncosok nem zavartatták magukat kis csoportunk megjelenésekor, tovább ropták a táncot. Utána kicsit az együttes igazgatójával, Hégli Dusánnal beszélgettünk, aki elmondta, hogy a néptáncsoport 1955-ben alakult és 2000-ben vált professzionális néptáncsoporttá. A szlovák kormány tartja fenn, amely csupán csak a fizetést biztosítja a táncsoport tagjai számára. Hégli Dushán, akit afféle táncos fenegyerekként ismertek már tizenéves korában, a szlovákiai folklór vonzásában 1999 óta a néptáncsoport arculatának formálójává vált. Elmondta: elsősorban a hagyományos magyar táncokra összpontosítanak, de szlovák, cigány, romániai és zsidó táncokat is tanulnak. Elmagyarázta, hogy a Kárpát-medence határai a múltban változtak ugyan, de a kultúra együtt fejlődött, ezért nem lehet különválasztani a különböző nemzetek táncait. A néptáncsoport tevékenység sokrétű: előadnak színpadi darabokat, amelyben elsősorban a falusi kultúrát dolgozzák mai eszköztárral. Emellett gyűjtőmunkát folytatnak, amelynek eredményét feldolgozzák, digitalizálják, és az internet segítségével elérhetővé teszik mások számára. Ugyanakkor metodikai tevékenységről is beszámolhatnak, mert a néptánc együttes tagjai általános iskolákban szerveznek néprajz kurzusokat, és néptáncot is tanítanak a fiatalabb korosztálynak. Az Ifjú Szívek reprezentatív együttese a szlovákiai magyarságnak. A néptáncsoport felvállalta a közvetítő szerepet a szlovák és a magyar kultúra között a táncházmozgalom beindításával. A 11 néptáncos mellett az Ifjú Szívekhez tartozik egy négytagú zenekar és egy öttagú adminisztratív személyzet is. Mikor betoppantunk éppen gömöri és kalotaszegi néptáncokat gyakoroltak legújabb műsorukhoz, amelyből ottlétünk során részleteket is láthattunk.

Egy kis történelem szlovákiai magyar módra

Duna-parti sörözés az egyetlen szabad esténken

Az, aki többet meg szeretne tudni a szlovákiai magyarságról, annak föltétlenül el kell látogatnia a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeumába. Így tettünk mi is. Jarábik Gabriella igazgatónő és Sipos Szilvia aligazgatónő fogadott bennünket és látott el sok érdekes információval. A múzeum elsőszámú büszkesége *A magyarok Szlovákiában – Hagyományok és*

értékek állandó kiállítás. Az igazgatónő elmondta: állandó kiállításuk mellett, amely átfogó képet nyújt a szlovákiai magyarság történetéről, szokásvilágáról és értékeiről, hathetenként újabb kiállítással várják az érdeklődőket. Kutatómunkájuk során a szlovákiai magyarsághoz kapcsolódó értékeket vizsgálják, majd a kutatómunka eredményeit ki is adják. Emellett van egy, múzeum az iskolában elnevezésű programjuk is, amelynek segítségével fel szeretnék hívni az iskolások figyelmét is az nemzeti értékek és hagyományok fontosságára. Az igazgatónőtől megtudtuk, hogy nyolc nemzetiségi múzeum van Szlovákiában, a magyart utolsóelöttiként alapították meg 2002-ben. A múzeumot külön pénzsomagból tartják fenn, amelyhez a Szlovák nemzeti múzeum nem nyúlhat. Adataik szerint az első félévben 11-en látogattak a múzeumba, és a két emlékházba, mely szintén a múzeumhoz tartozik. Számos jellegzetes tárgy és dokumentum mellett számomra az volt a legérdekesebb, amikor különböző szlovákiai magyar nyelvjárásban elhangzó szövegeket hallgathattam.

„A kisebbségi jogok biztosítva vannak”

Másnap nehéz feladat várt ránk: problémamentesen kellett átjutnunk a parlamenti fémdektoron. Persze simán vettük az akadályt és miután mindenkin ott díszelgett a látogatást engedélyező kitűző, betesékeltek bennünket egy ízléses konferenciaterembe és kávéval kínáltak, amíg Pavel Paskára, a parlament elnökére várakoztunk. Közben kedves kalauzunk, Czajlik Katalin felvilágosított bennünket a szlovák parlament összetételéről.

Szlovákia parlamentje 150 tagú, hat pártja van, ebből három kormánypárti, három pedig ellenzéki. Paska úr beszélgetésünk során elmondta: az országban nagyon fontos a kisebbség kérdése, ugyanakkor fontos a sajtó szerepe a kisebbségek kultúrájának, értékeinek megőrzésében. Véleménye szerint a kisebbségi jogok biztosítva vannak az országban, és mivel ő maga is multikulturális régióból származik, teljesen természetesnek tartja ezt. Nagy problémát jelent Szlovákiában is (akárcsak nálunk) a roma kisebbség helyzete, amelyen javítaniuk kell a közeljövőben. Nagyon rossz gazdasági helyzetben van a 450 ezres létszámú kisebbség, és oktatásuk is rendkívül hiányos. Hozzátette: nem csak Szlovákiában probléma ez, hanem egész Európában. Elmondta azt is, hogy sokkal többet kéne tenniük azért, hogy az

országhatáron túl élő szlovákok is meg tudják őrizni identitásukat. Kifejtette: a szlovák kormány nem tesz, nem tehet különbséget a kisebbségek között. A szlovákiai magyarság speciális helyzetben van, ezért tisztelik és támogatják őket, valamint azt is elmondta, hogy a pénzalapok szétosztásakor természetesen figyelembe veszik a magyarság számarányát. Amikor arról kérdeztük, hogy miért nem támogatják a kisebbségi magyar médiát az volt a válasz, hogy elfogadtak egy pozitív diszkriminációról szóló törvényt, és ha támogatnák a magánkézben lévő kisebbségi médiát, akkor megszegnék ezt a törvényt.

És hogy ne szakítsuk meg a befolyásos személyiségek sorát, Szigethy László, volt államelnöki tanácsossal ebédeltünk, aki jelenleg a Kalligram Kiadó tulajdonosa. Többek között arról is mesélt, hogy találkozott a kulturális miniszterrel és Paskaval, és nehéz őket arról meggyőzni, hogy a magyar kultúra és oktatás feltételez egy olyan törvényt, amely még nem született meg. Elsősorban azért van szükség erre a törvényre, mert az EU-ban marginális kérdés, hogy hogyan élnek a kisebbségek. Hozzátette: minél nagyobb a szabadság, annál kevésbé törődünk a kollektív identitással. Szerinte a posztkommunista államokban sajnos hiányzik a kisebbségek iránti érzékenység. Elmondta: ha a többségi nemzet misztifikálja a történelmet, akkor azzal a kisebbségek ellen is tesz. Kimaradt a polgári és gazdasági fejlődése az országnak 50–60 évre. Azért tudnak nehezen talpra állni, mert nem alakult ki az emberekben az, hogy a kultúrát támogatni kell. Szigethy a kiadóról is beszélt: három folyóiratot adnak ki: egy magyar és két szlovák nyelvűt. Emellett időről időre jelentkeznek könyvújdonságokkal.

Találkoztunk sikeres magyar üzletemberekkel

Találkoztunk szlovákiai magyar sikeres üzletemberekkel is: Zászlós Gáborral és Pósa Lajossal. Elmondták: a kisebbség legfontosabb problémája megtalálni a megoldást a gazdasági fejlődésre. Beszélgetésünk során kiderült, hogy az ottani magyarság még mindig mezőgazdasággal foglalkozik, amiből

Pósa Lajos: Ha van rá lehetőségem, támogatom a magyar kultúrát

nem lehet megélni. Az elmúlt 8–10 évben a szlovák kormány sok reformot vezetett be, egyik ilyen például, hogy a vállalatoknak jövedelmük 19 százalékát kell kifizetniük adó formájában. Szerintük fontos volt jó gazdasági feltételeket teremteni a külföldi befektetőknek. Amikor arról kérdeztük őket, hogy támogatják-e a magyar kultúrát azt válaszolták, hogy ha van lehetőségük, akkor természetesen támogatják a kulturális intézmények tevékenységét. Elmesélték azt is, hogy annak idején, amikor az állam eladta javait, sajnos a magyaroknak nem volt lehetőségük megvásárolni, és abban az időszakban nem volt szerencsés politikai

kapcsolatokkal üzletet kötni. Megjegyezték még, hogy Szlovákia nagyon gyorsan fejlődik gazdaságilag, de a falvakban az életszínvonal nagyon alacsony, mert a lakosság 50 százaléka munkanélküli. Összesen 20 ezer szlovák korona egy család bevétele, amíg Pozsonyban egy újságírói átlagbér 30 ezer korona.

Harmadnap reggel politikával kezdtük a napot, mert az MKP – Magyar Koalíció Pártjához látogattunk. Csáky Pál az MKP elnöke, Berényi József elnökhelyettes és Á. Nagy László emberjogi és a nők jogaiért felelős képviselő fogadott bennünket a párt székhelyén. Az elnök összegezte nekünk a párt célkitűzéseit és elért eredményeit. Miközben hallgattam kísértetiesen hasonlított az itthoni RMDSZ-hez. A pártelnök vázolta nekünk a szlovákiai magyarság helyzetét is. Elmondta: a magyar a legnagyobb (500 ezres) kisebbsége Szlovákiának, ezt követi a roma kisebbség, amelynek száma 380–430 ezer közé tehető, de rajtuk kívül élnek még ukránok, csehek és ruszinok is az országban. Kiderült, hogy csak a magyar közösség szervezett politikailag. 1989-ben alapították az első magyar kommunista-ellenes pártot.